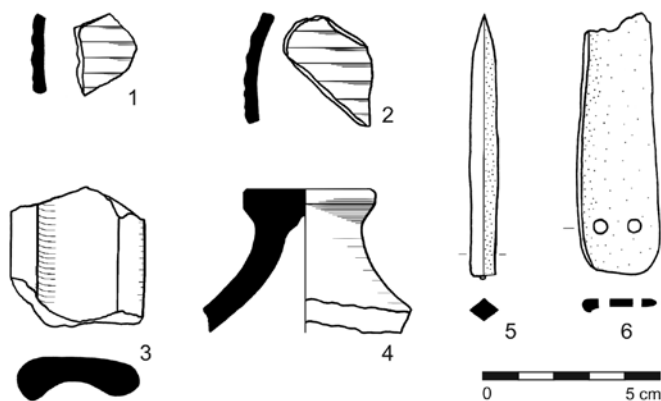

- Dehnerová, H., Šlězár, P. 2015: Zkamenělý zámek – pravěká lokalita a středověký hrad Špraněk s vápenickými pecemi. In: M. Tomášek a kol.: *100 zajímavých archeologických lokalit Moravy a Slezska*. Praha: Národní památkový ústav, 66–69.
- Faltýnek, K. 2014: Příspěvek k počátkům archeologického bádání na Bouzovsku. *Archeologie Moravy a Slezska* XIV, 148–151.
- Gardavský, Z. 1961: Zhmotnění tajemného hradu na Litovelsku. *Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci* 94, 1–7.
- Hlava, M., Vích, D. 2006: Luká (k. ú. Březina, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 47, 255–256.
- Hosák, L. 1961: Mlhy kolem tajemného hradu na Litovelsku. *Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci* 96, 6–11.
- Plaček, M. 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha: Libri.
- Svoboda, J. 1996: Nález paleolitu ze Zkamenělého zámku (Březina, k. o. Střemeníčko, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 1992, 41.
- Šlězár, P., Faltýnek, K. 2019: Románský kostel sv. Prokopa v Lošticích. Příspěvek k počátkům moravské šlechty. *Přehled výzkumů* 60(2), 161–199.
- Tymonová, M. 1996: Nástin vývoje šlechtických sídel na Olomoucku. *Střední Morava* 3, 22–44.

Obr. 47. Luká. Výběr nálezů z hradu Špraněk. Kresba L. Hlubek.

Fig. 47. Luká. Selection of finds from Špraněk Castle. Drawing by L. Hlubek.

Summary

In 2021, a surface survey was conducted in the vicinity of Špraněk Castle, near the villages of Luká and Javoříčko (Březina cadastral area, Olomouc District). The collected finds (Fig. 47) can be dated from the late 13th to the 14th century. This dating corresponds with limited written sources – the castle was indirectly mentioned for the first time in 1313 and was last referred to as a place of the former manor house in 1398.

Lukáš Hlubek

Majetín (okr. Olomouc) „Kokorské“.

Vrcholný středověk. Vesnice/městečko. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.5044439N, 17.3566958E

Lokalita se nachází na ploše budoucí stavby dálnice D55 5501 Olomouc–Kokory na poli mezi silnicí 55 z Olomouce do Přerova a polní cestou vedoucí od studánky v Olší ke Kokorám. Zmíněná

studánka s kapličkou Neposkvrněného početí Panny Marie se nachází cca 600 m severozápadním směrem. Zhruba 75 m severně od lokality teče bezejmenná vodoteč. Nadmořská výška v místě nálezů je 225 m.

Během podzimních měsíců roku 2022 zde byla pomocí čtvercové sítě prozkoumána vrcholně středověká kulturní vrstva (max. síla 0,4 m) obsahující keramiku, mazanici, zvířecí kosti a drobné železné artefakty. Zkoumaná vrstva má nejspíše souvislost se zaniklou středověkou vsí Lhota, zmiňovanou v písemných pramenech během 14. a 15. století (Nekuda 1961, 100; Hosák 2004, 503–504; Vránová 2020, 76), která se pravděpodobně nacházela jihozápadně od zkoumané lokality v trati s názvem „Lhota“.

Literatura

- Hosák, L. 2004: *Historický místopis země Moravskoslezské*. Reprint vydání z roku 1938. Praha: Academia.
- Nekuda, V. 1961: *Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu*. Brno: Moravské museum v Brně.
- Vránová, V. 2020: Archeologické nálezy a lokality na katastrálním území obce Majetín. *Střední Morava* 49, 71–82.

Summary

In 2022, a high medieval cultural layer, dating from the 14th to the 15th century, was excavated in the cadastral area of Majetín (Olomouc District). The investigated context is likely associated with the deserted medieval village of Lhota, mentioned in written sources during this period.

Vendula Vránová

Medlov (k. ú. Medlov u Uničova, okr. Olomouc) „U Topolů“, parc. č. 3938.

Raný středověk. Železářský areál. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.7816133N, 17.0633153E

V září 2019 bylo v katastru obce Medlov v polní trati „U Topolů“ zdokumentováno narušení archeologické situace. Jednalo se o část objektu (obr. 48), který byl zasažen skryvkou ornice pro stavbu nové polní cesty. Po jeho exkavaci byl z výplně získán poměrně obsáhlý soubor archeologických nálezů, mezi kterými byly přítomny zlomky keramiky, mazanice, zvířecích kostí a železitá struska (obr. 49). Na základě srovnání s keramikou z Haňovic (Hlubek, Šlězár 2014, 590, 592; tab. 10) je možné zkoumaný objekt datovat nejspíše do průběhu či 2. poloviny 10. století. Dokladem raně středověkého železářství na lokalitě je již zmiňovaná struska, kterou se podařilo získat z výplně objektu v počtu 139 ks o celkové váze 16,54 kg (Johančík 2019, 5). Vedle nejbližších lokalit, jako jsou Dolní Sukolom, Brníčko nebo Želechovice (Hlubek, Šlězár 2014, 600, obr. 17), je tak náš zkoumaný objekt z katastru Medlova dalším příspěvkem do dané problematiky na Uničovsku v období raného středověku.

Literatura

- Hlubek, L., Šlězár, P. 2014: Doklady zpracování železa v raném středověku na území Uničovska a Litovelska. *Archaeologia historica* 39(2), 583–607.
- Johančík, R. 2019: *Medlov u Uničova, trať „U Topolů“*. Rkp. náleзовé zprávy, č. j. MTX202000242 [cit. 2023-11-22]. Uloženo: Archiv náleзовých zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202000242>.

Obr. 48. Medlov. Objekt 1. Foto R. Johančík.

Fig. 48. Medlov. Feature 1. Photo by R. Johančík.

Obr. 49. Medlov. Železitá struska z objektu 1. Foto R. Johančík.

Fig. 49. Medlov. Iron slag from Feature 1. Photo by R. Johančík.

Summary

In September 2019, one early medieval feature (Fig. 48) was documented in the cadastral area of Medlov (Olomouc District), yielding a set of early medieval pottery fragments together with a relatively large amount of iron slag (Fig. 49) in total weight of 16.54 kg.

Radek Johančík

Mikulčice (okr. Hodonín)

Hradiště Mikulčice-Valy, poloha Dolní Valy.

Středohradištní období (RS3). Protourbánní aglomerace, dílenský areál, izolovaný pohřeb. Plošný odkryv. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -567825, -1207791

Hlavním cílem archeologického terénního výzkumu DV 2022 (č. 124) bylo ověřit přítomnost dokladů kovozpracující výroby a v obecné rovině řešit otázku doložitelnosti jemné kovovýroby v sídlištním prostředí raně středověkého mocenského centra. Výzkum měl podobu plošného odkryvu dvou standardních čtverců měřické sítě, tj. plochy 5 × 10 m, a navazoval na přílehlou, stejně velkou zkoumanou plochu DV 2016. Poloha Dolní Valy reprezentuje jižní, níže položenou část akropole mikulčického hradiště (Poláček, Marek 2005, 34). Ačkoliv areál patřil k nejnižší položeným částem celé aglomerace, byl společně s vyvýšenou částí akropole chráněn obvodovou hradbou. Z hlediska stavu poznání mikulčického hradiště patří poloha Dolní Valy k jeho nejméně prozkoumaným částem. Výsledky dosavadních terénních prací

naznačují, že Dolní Valy byly v pokročilém/pozdním 9. století a v začínajícím 10. století rezidenčním areálem elit s významným zastoupením kovozpracující výroby. Oproti výzkumu DV 2016, který ukazoval spíše jednofázové a krátkodobé osídlení, byla nálezořá situace v ploše DV 2022 o dost složitější. Naznačovala existenci nejméně dvoufázového osídlení, jehož starší fáze zanikla požárem. Požárovou vrstvou provázal nález pěti zemřelých (hroby 2060–2063 a 2065; obr. 50), z nichž někteří vykazovali znaky násilného usmrcení, respektive nepietního uložení. Mladší fázi reprezentovala písčité podlahy (kontext 124/10), do jejíhož povrchu byly mělce zahloubeny hroby dvou jedinců, orientované ve směru sever–jih (hroby 2059 a 2064). V širším prostoru podlahy byla zjištěna výrazná koncentrace keramických tyglíků, převážně ve fragmentárním stavu (k výskytu tyglíků v Mikulčicích mimo Dolní Valy viz Poláček 2008, 282). Objekt byl nejspíše pozůstatkem dílny zaměřené na jemnou kovovýrobu a reprezentoval ho roubený dům nebo prostý přístřešek s nasypanou podlahou (blíže k jemné kovovýrobě v Mikulčicích viz Poláček, Krupičková 2022, 187–189). Obrovský soubor keramických a osteologických nálezů získaný ze zkoumané plochy dokládá intenzivní osídlení místa. Ojedinělým nálezem byl zdobený parohový hřeben, jehož blízkou analogii známe z vyvýšené části akropole, z blízkosti 5. kostela.

Hlavní přínos výzkumu DV 2022 spočívá v testování vypovídacích možností nálezořových situací v Mikulčicích a moderního terénního výzkumu při zkoumání výrobních činností. Soubor keramických tyglíků získaných ze zkoumaných ploch DV 2016 a DV 2022 představuje jednu z nejvýraznějších koncentrací tohoto druhu artefaktu v Mikulčicích. Důležitým zjištěním výzkumu je doložení sídlištní stratigrafie a nestandardně uložených zemřelých jako odrazu poměrně komplikovaného sídelního vývoje areálu Dolní Valy.

Literatura

Poláček, L. 2008: Das Hinterland des frühmittelaltelichen Zentrums in Mikulčice. Stand und Perspektiven der Forschung. In: L. Poláček (Hrsg.): *Das wirtschaftliche Hinterland der frühmittelalterlichen Zentren*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 31. Internationale Tagungen in Mikulčice VI. Brno: Archäologisches Institut der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik, Brno, 257–297.

Obr. 50. Mikulčice. Výzkum DV 2022, preparace kosterních pozůstatků nestandardně uložených jedinců v požárové vrstvě. Foto L. Poláček.

Fig. 50. Mikulčice. Excavation DV 2022, preparation of the skeletal remains of individuals deposited atypically in a burnt layer. Photo by L. Poláček.